

2022-05-18

KUVAILEVAN METATIEDON ASIAANTUNTIJARYHMÄN KOKOUS

Aika: 18.5.2022 klo 09.15-11.15

Paikka: KUMEn Zoom-kokoushuone

Paikalla: Pia Backman (Åbo Akademis Bibliotek), Martin Engberg (Kansalliskirjasto), Ville Huhtala (Helsingin yliopiston kirjasto), Katja Hyvärinen (Itä-Suomen yliopiston kirjasto), Minna Kantanen (Kansalliskirjasto), Henriikka Kokki (Celia), Sirpa Korhonen-Ritaniemi (Varastokirjasto), Sini Neuvonen (Espoon kaupunginkirjasto), Silja Saarikoski (Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto), Anna Viitanen (Turun kaupunginkirjasto) ja Irina Vikman (Hämeen ammattikorkeakoulun kirjasto)

Kutsuttuina asiantuntijoina: Minttu Hurme (Kansalliskirjasto), Serafia Kari (Kansalliskirjasto), Anneli Renfors (Kansalliskirjasto), Katri Riiheläinen (Kirjastopalvelu), Heidi Ronkainen (Kansalliskirjasto)

Poissa: Anne Holappa (HUMAK), Jarmo Louet (Jyväskylän kaupunginkirjasto), Anne-Mari Salmela (Turun yliopiston kirjasto)

- 1. Edellisen kokouksen pöytäkirja
- 2. MARC 21 -formaatti ja RDA-sovellusohje
 - 2.1 MARC 21 -formaatin esimerkit
 - 2.2 ISNI-viittaukset päivitetty sovellusohjeissa
 - 2.3 Henkilön ammatti tai tehtävä X00-kenttien osakentässä ‡c
- 3. Kirjastojärjestelmät
- 4. Muiden kuvailun asiantuntijaryhmien esityslistat Kansalliskirjaston foorumilla
- 5. AV-aineistotyöryhmä
- 6. Metatietosananaston kehittäminen
- 7. Uuden RDA:n linjaukset
- 8. Kirjastojen kysymyksiä
 - 1) Kysymys: Sama EAN-koodi usealla tietueella: 6418292000020
 - 2) Kysymys: Saamen kielen merkintätavat?
- 9. Seuraava kokous

1. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Hyväksyttiin edellisen kokouksen (4.5.2022) pöytäkirja.

2. MARC 21 -formaatti ja RDA-sovellusohje

2.1 MARC 21 -formaatin esimerkit

MARC 21 -formaatin eri kentissä on sekä ISBD- että RDA-sääntöjen mukaisia esimerkkejä, koska formaatilla on tallennettu eri sääntöihin perustuvaa kuvailua. Suomentamiseen/ruotsinnokseen lisätty jonkin verran RDA-kuvailun mukaisia esimerkkejä 2016 alkaen, mutta kaikkia esimerkkejä ei ole pystytty tarkistamaan. KUMEn ei ole resursseja kaikkien formaatin esimerkkien läpikäyntiin. Ajantasainen ohjeistus RDA-kuvailuun MARC 21 -formaatilla löytyy [ohjesivustolta](#).

Formaatin esimerkkejä korjataan ja täydennetään, jos niissä on virheitä tai ristiriitoja RDA-kuvailukäytäntöihin. Huomioita korjaustarpeista voi laittaa marc-postiin: marc-posti@helsinki.fi

2.2 ISNI-viittaukset päivitetty sovellusohjeissa

ISNI-tunnus merkitään ‡0 osakenttään linkkimuodossa: <https://isni.org/isni/<16 merkkiä pitkä tunniste>>

Ohjeissa olleet ISNI-viittaukset on päivitetty linkkimuotoiseksi. Vastaava korjausajo tehty aikaisemmin Melindaan.

Esimerkki

~~700 1# \$a Trollope, Anthony, ‡d 1815-1882, ‡e kirjoittaja. ‡0 (isni)1234567899999799~~

korjattu

700 1# \$a Trollope, Anthony, ‡d 1815-1882, ‡e kirjoittaja. ‡0 <https://isni.org/isni/1234567899999799>

2.3 Henkilön ammatti tai tehtävä X00-kenttien osakentässä ‡c

Muutokset RDA-sovellusohjeeseen:

Korjattu X00-kenttien c-osakentän ohjeisiin: satukirjailija -> lastenkirjailija

Esimerkkeihin korjattu Asterin mukainen muoto:

~~100 1# \$a Koivisto, Jari ‡c (satukirjailija), ‡e kirjoittaja.~~

korjattu

100 1# \$a Koivisto, Jari ‡c (lastenkirjailija), ‡e kirjoittaja.

3. Kirjastojärjestelmät

Ei käsitelty tässä kokouksessa.

4. Muiden kuvailun asiantuntijatyöryhmien esityslistat Kansalliskirjaston foorumilla

Muiden kuvailun asiantuntijaryhmien menneiden ja tulevien kokousten aiheita Kansalliskirjaston foorumilla <https://foorumi.kiwi.fi/t/kuvailuryhmien-kokousten-asialistat/1776>

5. AV-aineistotyöryhmä

Ei käsitelty tässä kokouksessa.

6. Metatietosanaston kehittäminen

[Metatietosanaston kehittäminen](#)

Ei käsitelty tässä kokouksessa.

7. Uuden RDA:n linjaukset

Ei käsitelty tässä kokouksessa.

8. Kirjastojen kysymyksiä

1) Kysymys: Sama EAN-koodi usealla tietueella: 6418292000020

Melinda-tietokannassa on lukuisia tietueita (osa tuplia) samalla EAN-koodilla: 6418292000020.

Julkaisuvuodeltaan ensimmäinen on tietue 007102150: Suomalaisen kansantanssin askelikot. Osa 1, Kävelypohjaiset askelikot / opettaja: Ilpo Salonen. (PIKI) **260-kenttä: [Kustannuspaikka tuntematon] : [I. Salonen], 1996.**

Tietueen 015676845 julkaisuvuosi on 1997, Laulu joutsenelle (FIKKA) 260-kenttä: **[Helsinki] : Audiotuotanto, 1997.**

Audiotuotanto näyttää antaneen vuoden 1997 jälkeen saman EAN-tunnuksen lukuisille julkaisuille.

Miten neuvoisitte korjaamaan?

- Audiotuotannon vanhimmalle julkaisulle tunnus kenttään 024#a, muille 024#z?
- 1996/1997 Suomalaisen kansantanssin askelikot -videoilta tarkistettava, onko niillä EAN-koodia?
 - jos ei, poistetaan tietueilta 024-kenttä?

VASTAUS

Asiaa selveltiin tutkimalla Audiotuotannon vanhoja äänitteitä monen eri kirjaston kokoelmista. Näin saatiin varmistettua, että Audiotuotanto on tosiaan käyttänyt samaa koodia useissa julkaisuissa. Ensimmäinen julkaisu, jossa sitä on käytetty, on Suomalaisen kansantanssin askelikot. Osa 1. vuodelta 1996. Tämän perusteella EAN-koodin voi merkitä muissa tietueissa virheelliseksi 024-kenttään.

024 3# #z 6418292000020

2) Kysymys: Saamen kielen merkintätavat?

Sähköpostitse tullut kysymys: Meillä heräsi kysymys saamen kielten merkintätavoista, eli kuinka niitä oikeastaan pitäisi merkitä, vaikka ulko-Fennicaa ei juuri enää tehdä muuta kuin sitten Melindan kautta nykyisin. Käytäntö on nyt kuitenkin hajautunut kahteen suuntaan ja osin siihen on vaikuttanut Libriksen käytäntö, josta voidaan saamenkielisiä teoksia poimia.

Fe-kuvailuohje: Saamen kielestä käytetään ensisijaisesti kielikoodia *smi*, jonka lisäksi voidaan merkitä toiseen a-osakenttään tarkempi saamen koodi. 546-kenttään avataan muu saamenkieli.

Kumean ohje: Saamen kielestä käytetään ensisijaisesti kielikoodia *smi*. Smi-koodin lisäksi merkitään toiseen #a-osakenttään tarkempi saamen koodi, mikäli se tiedetään. Asiasanoihin voi laittaa tarkemman kielen (esim. pohjoissaame, kildininsaame). Jos kielen nimi ei ole teoksen aiheena, mutta se halutaan haettavaksi, sen voi tallentaa [huomautuskenttään 546](#).

Kansalliskirjaston tämä vuonna päivitettyssä kielikoodilistauksessa smi-kohdalla: Käytä koodia yksilöimättömille saamelaiskielille. (myös muut keskeiset saamen kielikoodit annettu).

Libriksen käytäntö on merkitä ns. yksilöity saamelaiskieli kielikoodikenttään, ja meillä on herännyt mielipiteitä siihen suuntaan, että Libriksen käytäntö on kielipoliittisesti korrektimpi. Tietysti niissä tapauksissa joissa kuvailija ei kykene kieltä selvittämään, voisi sitten käyttää yksilöimätöntä kielikoodia. Tai miksei sitten toisena koodina? Emme kuitenkaan tiedä asiasta käytyä keskustelua/historiaa, miksi nykyiseen ohjeistukseen on päädytty (valtaväestön näkökulma tai kuvailua helpottava näkökulma - validius?).

Kotus mm. näin: Suomessa puhutaan kolmea saamen kieltä: inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea. Kaikilla niistä on oma kirjakielensä ja ortografiansa, eivätkä niiden puhujat ymmärrä toistensa kieltä kuin opettelemalla sitä vieraana kielenä. <https://www.kotus.fi/kielitieto/kiellet/saame>

<https://www.kielikello.fi/-/saamelaiskielistajaniidenhuollosta>

Lieneekö teidän pitkän linjan kuvailijoilla näkemyksiä asiaan?

VASTAUS

Kumea keskusteli asiasta, ja olimme jo taipumassa vain tarkimman kielen merkitsemiseen kuvailussa. Kysyimme asiasta kuitenkin varmuuden vuoksi Rovaniemen kaupunginkirjaston yhteydessä toimivasta Suomen saamelaisesta erikoiskirjastosta. Sieltä vastattiin:

Kaikille saamen kielille ei ole koodia (esim. kildininsaame), jolloin kieli on merkitty asiansanoihin. Ehdotuksen mukaisesti tässä tulisi siis smi, entä tulisiko kieli edelleen asiansanaksi?

Kaksi- tai useampikielisiä saamenkielisiä teoksia on paljon. Periaatteessa voisi siis tulla esim. smi + sme (kildin + pohjois), joka muistuttaa sitä tapaa mitä nyt käytetään vain pohjoissaamenkielisestä julkaisusta.

Mietin siis, missä määrin uusi käytäntö sekoittaisi nyt voimassa olevaa. En tosin ole itse seurallut kovinkaan pitkään tätä kielikoodiasiaa, enkä tiedä, millaisten muutosten kautta nykyiseen ohjeistukseen on päädytty. Yksinkertaisemmaltahan ja siten helpommalta ehdotus vaikuttaa, mutta onko se käytännössä toimiva, en osaa sanoa. Tietysti teillä on varmasti tähän laajempi asiantuntemus.

Tiedonhaun näkökulmasta smi-koodin käyttö saamelaisaineistossa on tärkeä, koska silloin voidaan hakea saamenkielistä aineistoa yleensä, ei siis vain tietyn saamen kielistä. Tästä näkökulmasta smi-koodin käytön rajaaminen vain tunnistamattomaan saamen kieleen olisi kyllä iso puute.

Päädyimme tämän perusteella siihen, että **saamen kielen merkintätapaa ei muuteta. Kumea toivoo vielä kirjastojen kommentteja asiasta.**

Nykyinen ohje: Saamen kielestä käytetään ensisijaisesti kielikoodia smi. Smi-koodin lisäksi merkitään toiseen † a-osakenttään tarkempi saamen koodi, mikäli se tiedetään. Asiansanoihin voi laittaa tarkemman kielen (esim. pohjoissaame, kildininsaame). Jos kielen nimi ei ole teoksen aiheena, mutta se halutaan haettavaksi, sen voi tallentaa huomautuskenttään 546.

Esimerkki. Aineisto on kildininsaameksi
008/35-37 smi
041 0# † a smi
546 ## † a Kildininsaameksi.
Kildininsaamella ei ole omaa koodia

Esimerkki. Aineisto on pohjoissaameksi
008/35-37 smi
041 0# † a smi † a sme

Esimerkki. Aineisto on pohjoissaameksi ja kildininsaameksi
008/35-37 smi
041 0# † a smi † a sme
546 ## † a Pohjoissaameksi ja kildininsaameksi.
Kildininsaamella ei ole omaa koodia

Koodi	Kieli	Huomautus
sma	eteläsaame	
sme	pohjoissaame	
smi	saamelaiskielet	käytä koodia yksilöimättömille saamelaiskielille
smj	luulajansaame	
smn	inarinsaame	
sms	koltansaame	

9. Seuraava kokous

1.6.2022 klo 9.15-11.15, etäkokous KUMEn Zoom-kokoushuone

